

Müellif: Akşehirli Mustafa

Dergi: Beyânülhak

Tarih: 30 Recep 1330

Cenâb-ı Hakk'a hamd ve senâ ve resûl-i kirâmına salât ve selâm ihdâ eylerim:

Hristiyanların sâlûs itikadı hakkında muallim Ohannes Kirkoryan imzalı “Üç mü Bir mi?” nâmıyla intişar eden bir eser manzûrum oldu. Müellifin bu eserinden maksadı güya medeniyetin cümle-i îcâbâtından olmak üzere anâsır-ı muhtelif beyinde uhuvvet ve meveddet tesisi lâzım gelirken ihtilâf-ı edyân meselesi bu maksadı ihlâl etmekte, bu ise Müslümânlar Hristiyanların muradlarını tamamen anlayamadıklarından nâşî bir sû-i tefehhüm neticesi olarak Müslümânlar tarafından sebebiyet verilmekte imiş. Müellif güya Hristiyan dininde ve bâhusûs Protestan mezhebinde öyle şirk veya küfrü mûcib bir hâl olmadığından ulemâ-yı İslâmiyyeden bazı zevâtın iltimaslarıyla Müslümânlar Hristiyanlar hakkındaki bu sû-i tefehhümlerini izâle ederek anasır-ı muhtelif ve bâhusûs anasır-ı muhtelif-i Osmâniyye beyinde tam bir uhuvvet ve meveddet tesisini arzu ederek bu eseri meydâna getirmiş. Ve bu eserden müellifin muradı bir bâb-ı mücâdele açmak olmayıp yalnız Hristiyanların teslis talimi hakkındaki itikâdları şirk veya küfrü mûcib olmadığını Müslümânlara bildirmek olacak imiş!?.

Binâenaleyh: Ulemâ-yı İslâmiyye tarafından mukâbele edilmesini arzu etmeyerek yalnız kendi muradını tefhîm ile iktifâ etmek istiyor.

Eser-i mezkûrun bidâyesinde ulemâ-yı İslâmiyyeden bazı zevâtın arzularına tebe'an yazıldığını göstermekle beraber eserin tarz-ı tahrîrindeki nezâket ve mahârete binâ hakîkat-i hâli ve rumûz-ı mevdû'ayı ve ta'rîzât ve ta'arruzât-ı hafiyeyi idrâkten âciz ve kâsır olan sade-dilân avâm-ı ahâlî onun damından yakayı selâmetçe kurtarabilmek pek müşkül bir keyfiyet olduğundan bu eseri görüp bir nüshasını elde eylediğimde mahza avâm-ı müslimîni irşâd ve îkâz maksadıyla buna karşı mukâbele-i vâcibeyi tasavvur ve tasmîm eyledikten sonra bir de bu eserin çarşılarda, câmi kapılarında meccânen tevzî' edilmekte olduğunu görmekliğim bir kat daha câlib-i nazar-ı dikkat görülüp tasavvurumuzu teyit ve vücûbu tekît eylemiştir. Binaenaleyh bizim de murad ve arzumuz bir mücâdele-i dîniyye ve ilmiyyeye

zemin açmak olmayıp mahza hakikati hâli beyânla avâm-ı müslimîni îkâz ve irşâd etmekle beraber eser-i mezkûrdaki hataların işaret ve vârid-i hâtır olan bazı itirâzların îrâdıyla tarafeyni îkâzdan ibâret olacaktır.

Tenbîhât

1- Asrımızda memâlik-i Osmâniyyede telîf edilmekte olan müellefât-ı dîniyye ve ilmiyye nef'-i âmm olmak mülâhazasıyla lisân-ı Osmânî üzere telîf edilmekte olup bu da muhîtimizin ekseriyeti itibârıyla pek doğru ve pek muvafıktır. Fakat burada yalnız bir cihet vardır ki tekellüm etmekte olduğumuz lisân-ı Osmânînin ekser elfâz ve terâkibi kavâid-i Arabiyye veya Fârisiyye üzerine müesses olduğu gibi hakâyık-ı ilmiyye ve kavâid-i fenniyye üzerine mebnî olan ıstılâhât da sırf ulûm-ı Arabiyyeye münhasır olan ıstılâhtan ibârettir.

Ulûm ve elfâz-ı Arabiyyenin tahkîkât ve tetkîkâtı ise muârizlarımızın da taht-ı tasdîk ve itirâfında olmak lâzım gelir ki ancak medâris-i ilmiyye-i İslâmiyyeye mahsus ve münhasır gibidir. Binaenaleyh ifâdâtımız velev Türkçe olsa bile maksudu ve bâhusus maksad-ı ilmiyye veya dîniyyeden bir maksadı tamâmıyla ifâde veya fehm edebilmek bi't-tab' elfâz-ı müsta'melenin me'ânî-i lugaviyye ve örfiyye ve ıstılâhiyyelerini ve onun mevkûf-ı aleyhî olan hakâyık-ı ilmiyye ve dekâik-i fenniyyeyi tamâmen bilmekle mümkün olabilir.

Bu ise ber-vech-i ma'rûz ancak medâris-i ilmiyye-i İslâmiyyeye mahsûs gibidir.

Şu halde muârizlarımız tarafından îrâd olunan bazı mustalahât-ı ilmiyye ve dîniyyenin tam manâ-yı mevzû lehinde istimâl olunduğunda hâsıl olacak tereddüt pek tabî'îdir.

Ve bizim tarafımızdan îrâd olundukta muârizlarımızın anlayabileceklerinde de bittabi şüphe vardır.

Binâenaleyh miyânemizde cereyân edecek mübâhasât kesb-i su'ûbet edeceğinden bu cihetin teshîli için onlar tarafından îrâd olunan elfâzın istimâlinde vâkîf olabileceğimiz hatalarına işâretle beraber bizim tarafımızdan îrâd olunacak ıstılâhâtın beyânında dahî ihtiyâr-ı zahmete bakmayarak îzâh-ı hakîkatle miyânemizde cereyân edecek mübâhasâtın su'ûbeti izâle edilerek teshîline uğraşılacaktır. Bu su'ûbet-i mübâhase ciheti yalnız bu esere ve bu bahse münhasır olmayıp belki hakâyık-ı ilmiyye ve fenniyye veya dîniyye beyan edilmek üzere telîf olunan âsâr-ı Türkiyyenin medâris-i ilmiyye-i İslâmiyyeden çıkmayanlarının her

cümlesinde az çok bulunur şeylerdendir.

Bununla muradımız da muarızlarımızı veya diğerlerini techîl ve tahkîr olmayıp belki ancak mübâhase-i ilmiyyenin kesb-i su'ûbet etmesinde beyân-ı hakîkat ve izhâr-ı teessüftür.

Mâba'di var.

Akşehirli Harpûtîzâde Mustafa

Hazırlayan : Ömer Faruk Güneş

Editör: Muhammed Salih Yıldız

Link: https://isamveri.org/pdfosm/D00524/1328_167/1328_167_MUSTAFA.pdf